

นิทาน กับการพัฒนาทักษะการสืบค้นในเด็กปฐมวัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ปุญญฤทธิ

.....

สมัยที่ผู้เขียนเป็นเด็ก นิทานยอดฮิตที่เด็กๆชอบฟัง และผู้ใหญ่ชอบเล่าคือ นิทานเรื่องยายกับตา เริ่มต้นเรื่องว่า “กาลครั้งหนึ่ง นานมาแล้ว มียายกับตา ปลูกถั่วปลูกงาให้หลานเฝ้า...” เรื่องต่อมาก็คือหลานเอาแต่เล่นไม่เฝ้าถั่วเฝ้างา อีกาจึงมาแอบขโมยกินถั่วกินงาไป “เจ็ดเม็ดเจ็ดทะนาน” พอยายมา “ยายก็ดำ ตา มาตาก็ดี” หลานจึงไปขอให้นายพรานมายิงอีกา นายพรานก็ไม่ช่วยเพราะ “ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า” หลานไปหาหนูให้มากัดสายธนูนายพราน เพราะนายพรานไม่ไปช่วยยิงอีกา หนูก็ไม่ช่วยเพราะ “ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า” หลานจึงไปหาแมวให้มาจับหนู เพราะหนูไม่ไปกัดสายธนูนายพราน แมวก็ไม่ช่วยเพราะ “ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า” หลานจึงไปหาหมาให้มากัดแมว หมาไม่ช่วยเพราะ “ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า” หลานจึงไปหาค้อนให้มาฆอนูหมา ค้อนก็ไม่ช่วยเพราะ “ไม่ใช่ธุระกงการอะไรของข้า” ... หลานก็เที่ยวไปขอร้องใครต่อใครให้มาช่วยอีกมากมาย แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่มีใครยอมช่วยเป็นเรื่องเป็นราวยึดเยื้อ ท้ายที่สุดเรื่องก็จบลงที่แมลงตัวเล็กๆคือแมลงหิวที่ขอมรับปากว่าจะช่วย โดยจะไปตอมตาข้างให้ข้างเกรงกลัวแมลงหิวจะมาตอมตาก็ยอมจะไปถล่มตลิ่งให้...ตลิ่งกลัวข้างก็ยอมจะช่วย ขอมกันเป็นทอดๆจนมาถึงนายพรานยอมจะไปยิงอีกาให้ อีกาถั่วนายพรานจะยิงเลยนำเมล็ดถั่วเมล็ดงามาคืน หลานเอาไปคืนยายกับตา “ต่อจากนั้นมา ยายก็ไม่ดำ ตาก็ไม่ดี”

ตอนฟังนิทานเรื่องนี้ก็มีหลายอย่างที่คุณเขียนสงสัย แต่ไม่กล้าถามผู้ใหญ่ที่เล่าให้ฟัง เช่น ถั่วงาเจ็ดทะนานมันมากแค่ไหน หรือตอนที่หลานไปขอให้ค้อนไปฆอนูหมา ทำไมหมาต้องกลัวค้อนฆอนูด้วย “ฆอนเป็นอย่างไร” พอโตขึ้นอ่านหนังสือเป็นก็ไปค้นหาข้อมูลจากหนังสือ เลยได้คำตอบที่สงสัย เช่น คำว่าฆอน ในพจนานุกรมแปลว่า “แยง” การเอาค้อนไปแยงหูงูเจ็บน่าดู มิน่าหมาถึงได้กลัวจะถูกค้อนฆอนู

จากประสบการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความเข้าใจว่า การฟังนิทานจากการเล่าหรือการอ่านให้ฟัง หากมีการสนับสนุนให้เด็กมีการสืบค้นหาคำตอบที่สงสัยจากเรื่องราวที่ฟัง ด้วยวิธีการต่างๆจะช่วยให้เด็กมีทักษะในการสืบค้นที่สามารถพัฒนาไปสู่การสืบค้นความรู้เรื่องอื่นๆต่อไป ซึ่งเป็นพื้นฐานของการใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ และเกิดเป็นลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทักษะการสืบค้นมีความสำคัญอย่างไร

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ให้ความสำคัญต่อการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการสืบค้นความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง และจดจำวิธีเหล่านี้ไปใช้ในโอกาสต่อไป กล่าวได้ว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ฝึกให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ทักษะการสืบค้นเป็นความสามารถที่ผู้เรียนใช้วิธีการหาข้อเท็จจริงในสิ่งที่สงสัยหรือสนใจจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะเป็นการสืบค้นตามลำพัง หรือทำเป็นกลุ่มย่อย โดยมี

การกำหนดวิธีการที่จะสืบค้นและเก็บบันทึกข้อมูลเพื่อนำมาเสนอ วิธีการสืบค้นอาจจะเป็นการสัมภาษณ์ การสอบถาม การหาจากหนังสือ การไปยังแหล่งข้อมูลที่เป็นสถานที่ หรือตัวบุคคล การขอให้ผู้ใหญ่ช่วย ค้นจากอินเทอร์เน็ต หรือสอบถามจากผู้ใหญ่แล้วเก็บบันทึกที่สื่อความหมายจากประสบการณ์ไว้ เช่น การ วาดภาพ การสร้าง การสะสม การขีดเขียน ฯลฯ แล้วนำข้อมูลมานำเสนอเพื่อถกเถียงเป็นข้อสรุป ถ้าหาก มีความสนใจร่วมกันอย่างลุ่มลึกอาจพัฒนาไปสู่การจัดทำโครงการเพื่อศึกษาเรื่องนั้นๆต่อไป

แนวคิดพื้นฐานของทักษะการสืบค้น

ทักษะการสืบค้นเป็นทักษะพื้นฐานของทักษะการแสวงหาความรู้และท้ายที่สุดจะพัฒนาไปสู่การ เกิดเจตคติในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน จากทักษะการสืบค้นทำให้ผู้เรียนได้หาความเข้าใจหรือคำตอบจากปัญหาที่ สงสัย โดยอาศัยข้อมูล ประสบการณ์เดิมมาสู่การออกแบบวิธีการหาคำตอบด้วยตนเอง และเมื่อได้คำตอบ หรือแก้ปัญหาได้ จะเกิดความรู้สึกภูมิใจและมั่นใจในตนเอง เกิดการจดจำนำวิธีการที่ประสบความสำเร็จ ไปใช้หาคำตอบหรือแก้ปัญหาอื่นๆต่อไป สำหรับทักษะการสืบค้นมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทักษะการสืบค้นเป็นทักษะที่มีตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย จะสังเกตว่าเด็กเล็กๆมักจะไม่อยู่ นิ่ง ชอบค้นหา อยากรู้ อยากเห็น ทดลองตรวจสอบสิ่งต่างๆอยู่ตลอดเวลา ถ้าพูดได้ก็มักจะถามคำถามในสิ่ง ที่สงสัย ทั้งนี้มีนักจิตวิทยาาระบุว่า ธรรมชาติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีลักษณะของการเป็นผู้เรียน ที่กระตือรือร้น (active learners) ทักษะการสืบค้นจึงเป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติที่สำคัญที่ทำให้เด็กได้ใช้ เป็นสิ่งแสวงหาข้อมูล เพื่อตอบความสงสัยอยากรู้เกี่ยวกับโลกโดยรอบ ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนกระตุ้น เร้า ทักษะดังกล่าวจะยังคงอยู่และพัฒนาต่อเนื่องไปจนเกิดเป็นเจตคติที่ดีในการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ซึ่งเป็น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ทำให้คนรักการเรียนรู้

2. ในทัศนะของบรูเนอร์ (Bruner) นักจิตวิทยาการเรียนรู้ สนับสนุนวิธีการเรียนโดยการค้นหาด้วย ตนเอง ซึ่งเกิดจากการใช้ทักษะการสืบค้นของผู้เรียนที่ได้ลงมือปฏิบัติ “ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ปฏิบัติ ได้เข้าใจ และได้คำตอบ” ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ในลักษณะของ “จดจำ ทำได้ ใช้ต่อ” อันเป็นความรู้ที่คงทนและ เชื่อมโยงสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบต่อไป

3. ทักษะการสืบค้นเป็นการที่เด็กใช้ประสาทสัมผัส ในการรับรู้ข้อมูลต่างๆในลักษณะของการ ปฏิสัมพันธ์ทั้งทางกายภาพ (physical interaction) และทางสังคม (social interaction) เป็นการรับข้อมูลเข้าสู่ โครงสร้างทางปัญญา นำไปผนวกกับโครงสร้างความรู้เดิมก่อให้เกิดเป็นกระบวนการรับรู้และเกิดการ เรียนรู้ เข้าในสิ่งต่างๆอย่างไม่สิ้นสุด ดังนั้นทักษะการสืบค้นจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้สภาพแวดล้อม รอบตัวด้วยตนเอง

แนวคิดพื้นฐานของการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์โดยการเล่านิทานเพื่อพัฒนาทักษะการสืบค้นของเด็กปฐมวัยมีแนวคิดที่มา สนับสนุนดังนี้

1. หลักการเรียนรู้อย่างมีความสุข การฟังนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชื่นชอบ ขณะที่ฟังนิทานเด็กจะรู้สึก ผ่อนคลาย เพลิดเพลินใจ จึงเป็นวิธีการเรียนรู้ในบรรยากาศแห่งความสุข

2. หลักการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ที่เรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการเคลื่อนไหว ตำรวจ สืบค้น และคิดแก้ปัญหาที่สงสัยด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. หลักการจัดประสบการณ์ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติ การทบทวน ตรวจสอบ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก

4. หลักการจัดประสบการณ์โดยให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น โดยเฉพาะกับชุมชน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และเด็กๆได้เรียนรู้จากชุมชน

5. หลักการเรียนรู้วิถีชีวิตและรากเหง้าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการสืบค้นจากนิทานในท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นในแต่ละที่ย่อมมีที่มาของตนเอง

6. หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการทำกิจกรรมแบบกลุ่มย่อยทำให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะทางสังคม การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การสื่อสาร การทำงานร่วมกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ที่ใช้นิทานเพื่อพัฒนากระบวนการสืบค้นในเด็กปฐมวัยมีขั้นตอนดังนี้

กระบวนการจัดประสบการณ์การใช้นิทานกับการพัฒนาทักษะการสืบค้น

ขั้นตอน	กิจกรรม	ตัวบ่งชี้	ข้อเสนอแนะ
1. ขั้นเล่า นิทาน	1. ครูเล่านิทาน	1. เด็กฟังอย่างตั้งใจจดจ่ออย่างต่อเนื่อง 2. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจตั้งแต่ต้นจนจบอย่างมีความสุข	1. ควรเลือกนิทานที่เนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัย 2. ควรเป็นนิทานพื้นบ้านหรือในท้องถิ่น 3. เนื้อเรื่องในนิทานสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ชุมชนมีประสบการณ์ 4. มีแหล่งสืบค้นทั้งด้านบุคคล ด้านข้อมูล ด้านสถานที่
2. ขั้นตั้ง คำถาม	1. ครูและเด็กร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับนิทาน 2. ครูและเด็กกันรวบรวมคำถาม/ปัญหาที่ต้องการ	1. สนทนาโต้ตอบ/เล่าเป็นเรื่องราว 2. ถามคำถาม/แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ 3. คาดคะเนคำตอบจากประสบการณ์เดิม	1. ครูกระตุ้นให้เด็กคิดตั้งคำถามจากเรื่องที่ฟัง 2. สนับสนุนให้เด็กๆคาดคะเนคำตอบจากประสบการณ์เดิม 3. กระตุ้นให้เด็กใช้วิธีสืบค้นเพื่อหาคำตอบ

<p>3.ขั้นวางแผนสืบค้น</p>	<p>1.ถามว่าเราจะหาคำตอบได้อย่างไร</p> <p>2.เด็กเสนอวิธีการสืบค้นข้อมูล โดยครูเป็นผู้สนับสนุน</p> <p>3.กำหนดวิธีการสืบค้น (รายบุคคล/กลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่)</p>	<p>1.การวางแผน ตัดสินใจเลือก</p>	<p>1.สนับสนุนให้เด็กหาวิธีสืบค้นที่หลากหลาย</p> <p>2.ฝึกให้เด็กสามารถใช้วิธีบันทึกข้อมูลตามความสามารถ เช่น การวาดภาพ การเขียนภาพลายเส้น การทำแผนที่ การเขียนคล้ายตัวอักษร การบันทึกจำนวน การเขียนสัญลักษณ์ ฯลฯ</p>
<p>4.ขั้นดำเนินการ</p>	<p>1.จัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้</p> <p>2.เด็กเก็บข้อมูลด้วยตนเอง หรือการช่วยเหลือโดยครู</p>	<p>1.การสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบ การสังเกต การสำรวจ ฯลฯ</p> <p>2.การเขียนในหลายรูปแบบ</p> <p>3.ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้</p>	<p>1.จัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้สืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น การพาไปแหล่งความรู้ การเชิญวิทยากรมาพบปะ พูดคุย การหาหนังสือภาพ การพาไปศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ</p>
<p>5.ขั้นนำเสนอ</p>	<p>1.เด็กนำข้อมูลมาเสนอ (รายบุคคล/กลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่)</p> <p>2.จัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่</p>	<p>1.การเล่าเรื่องราว</p> <p>2.การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล</p>	<p>1.จัดให้มีการนำเสนอการอภิปรายหรือการจัดแสดงข้อมูลที่เด็กบันทึก</p>
<p>6.ขั้นไตร่ตรองข้อมูล</p>	<p>1.นำข้อมูลที่ได้อามาตรวจสอบ หาเหตุผลมาอธิบายและสรุปเป็นคำตอบที่ต้องการ</p>	<p>1.การหาคำตอบจากการสืบค้น</p>	<p>1ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น และให้เหตุผลสนับสนุน</p> <p>2.ช่วยเด็กสรุปคำถาม</p>

คำถามเพื่อนำไปสู่การสืบค้น

เมื่อฟังนิทานจบแล้วครูจะกระตุ้นให้เด็กมีความสงสัยอยากรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในเรื่องที่ฟังไป ทั้งนี้ อาจอยู่ในรูปของคำถามหรือกิจกรรมที่ทำให้เด็กอยากหาคำตอบ ตัวอย่างเช่น จากการฟังนิทานเรื่องยายกับตา เมื่อฟังจบแล้วครูอาจตั้งคำถามนำหรือสนับสนุนให้เด็กถามคำถาม เช่น จากการฟังนิทานเรื่องยายกับตา

ครูอาจจะตั้งคำถามหรือให้เด็กถามคำถามที่สงสัยและใช้ประสบการณ์เดิมคาดคะเนคำตอบนั้น และวางแผนการสืบค้นต่อไป เช่น ตัวอย่างคำถามดังนี้

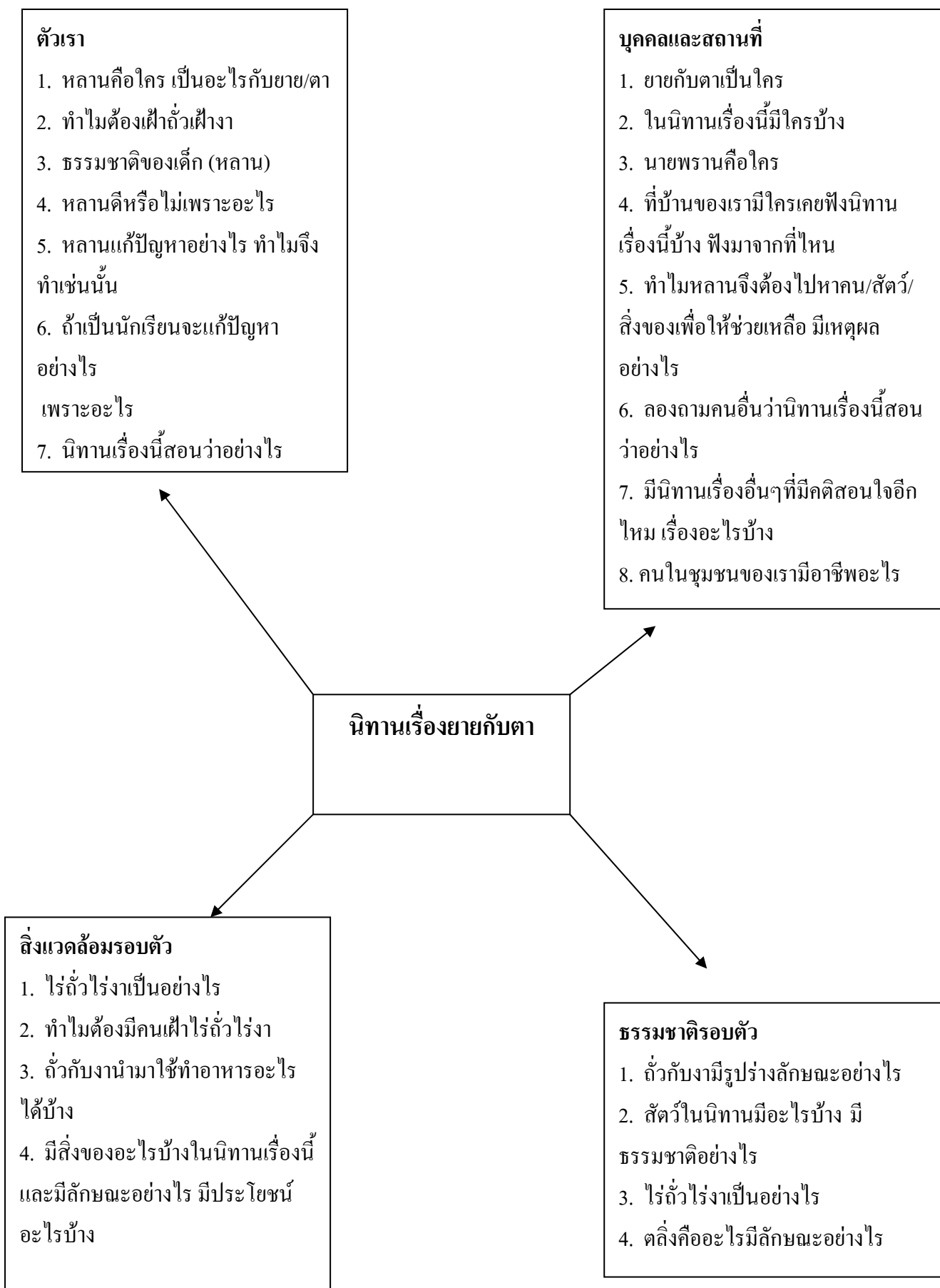
1. ยายกับตาเป็นใคร
2. ทำไมต้องเฝ้าถั่วเฝ้างา
3. ถั่วกับงามีรูปร่างลักษณะอย่างไร
4. ถั่วกับงานำมาใช้ทำอาหารอะไรได้บ้าง
5. มีใครบ้างในนิทานเรื่องนี้
6. นายพรานคือใคร
7. มีคำอะไรบ้างในเรื่องที่เราอยากรู้
8. สัตว์ในนิทานเรื่องนี้จะมีอะไรบ้าง มีธรรมชาติอย่างไร
9. ที่บ้านของเรามีใครเคยฟังนิทานเรื่องนี้บ้าง เคยได้ฟังจากที่ไหน
10. ลองถามคนอื่นๆว่านิทานเรื่องนี้สอนว่าอย่างไร

จากคำถามเหล่านี้ ครูลองกระตุ้นให้เด็กๆวางแผนที่จะสืบค้นหาคำตอบด้วยวิธีการที่เด็กคิดว่าน่าจะ
ได้คำตอบที่ต้องการ ฝึกให้บันทึกข้อมูลด้วยวิธีการที่สื่อความหมายจากประสบการณ์ เช่น การขีดเขียน การ
วาดภาพ การเขียนสัญลักษณ์ แล้วนำข้อมูลมานำเสนอ

สำหรับการนำนิทานมาจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยสามารถนำมาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง หน่วยนิทานเรื่องยายกับตา

แผนผังความคิดจากคำถามผู้สวาระที่ควรรู้

สาระสำคัญของหน่วยนิทานเรื่องยายกับตา

นิทานเรื่องยายกับตา เป็นนิทานพื้นบ้านของไทยที่สอนให้รู้จักชีวิตชาวไร่ชาวนา ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และการอยู่ร่วมกัน โดยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน

วัตถุประสงค์ของหน่วย เพื่อให้ผู้เรียน

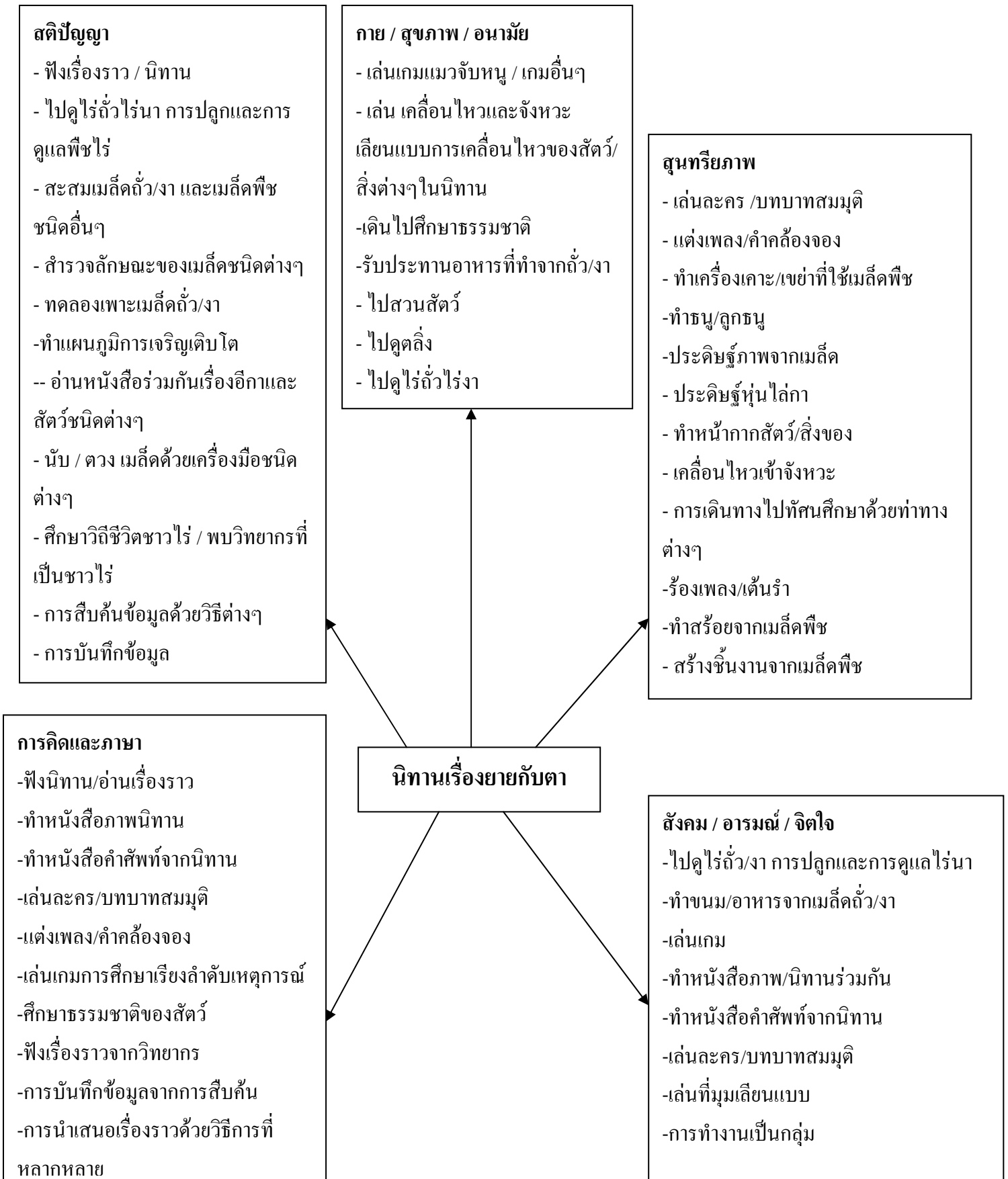
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไร่
2. ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
3. รับผิดชอบต่ออยู่ร่วมกัน โดยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน
4. มีทักษะในการสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย
5. สามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ฟังได้
6. สามารถอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้
7. สามารถคิดตั้งคำถามและคิดหาคำตอบอย่างมีเหตุผล
8. สามารถเขียนผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายในหลายรูปแบบ
9. สามารถสำรวจและอธิบายถึงลักษณะหรือธรรมชาติของสิ่งต่างๆ
10. สามารถสังเกตสิ่งต่างๆ จากมุมมองที่ต่างกัน
11. สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ได้
12. สามารถเล่นและทำงานกับผู้อื่นได้
13. มีความสนใจต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
14. รู้ถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน
15. ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม
16. สามารถร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจตั้งแต่ต้นจนจบอย่างมีความสุข

กิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้

1. ฟังเรื่องราว/นิทาน
2. การศึกษาสภาพวิถีชีวิตชาวไร่ / วิถีชีวิตชุมชน
3. สำรวจเมล็ดพืชในบริเวณสวน / บริเวณโรงเรียน
4. ทดลองเพาะเมล็ดถั่ว / งา / เมล็ดพืชชนิดต่างๆ
5. ทำสมุด / ขวดสะสมเมล็ดพืช
6. ทำแผนภูมิแสดงการเจริญเติบโตของเมล็ดพืช ต้นพืช
7. ศึกษาลักษณะและส่วนประกอบของเมล็ดพืชชนิดต่างๆ
8. อ่านหนังสือนิทาน / นิทานพื้นบ้าน / เรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ที่มีในนิทาน
9. นับ / ตวง / ชั่งเมล็ดพืชด้วยวิธีการต่างๆ
10. สืบค้นสิ่งที่ยากูรู้ตามขั้นตอนที่วางแผน
11. ทำหนังสือนิทานร่วมกัน

12. ร้อง / แต่งเพลงเกี่ยวกับนิทาน
13. เล่นละคร / บทบาทสมมุติ
14. เล่นเกมแมวจับหนู / แมลงหวี่ไล่ตอมตาช้าง และเกมอื่นๆที่คิดขึ้น
15. เล่นเคลื่อนไหวประกอบจังหวะเลียนแบบธรรมชาติของสัตว์ในนิทาน
16. ประดิษฐ์เครื่องเคาะจังหวะ / เครื่องเขย่าจากเมล็ดพืช
17. ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เมล็ดถั่ว/งา
18. ประดิษฐ์หุ่นไร์กา / หน้ากากรูปสัตว์
19. เชิญเกษตรกรมาพบปะสนทนาถึงการทำงาน
20. ทำขนม/อาหารจากเมล็ดถั่ว/งา และรับประทาน

กิจกรรมสนับสนุนกับประสบการณ์สำคัญ

การประเมินผลและเครื่องมือ

1. สังเกตความสนใจที่มีต่อกิจกรรมตั้งแต่เริ่มจนจบ
2. สังเกตการณ้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆอย่างตั้งใจและทำกิจกรรมจนแล้วเสร็จ
3. สังเกตการเล่น / การทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. สังเกตความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆอย่างแคล่วคล่องและคำนึงถึงความปลอดภัย
5. สังเกตการณ้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
6. สังเกตการปฏิบัติต่อผู้อื่น
7. สังเกตการแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่างๆ
8. สังเกตการปฏิบัติงานตามกระบวนการที่ออกแบบไว้

เครื่องมือ

1. แบบบันทึกข้อมูล
2. แบบสังเกตพฤติกรรม
3. แบบประเมินชิ้นงานจากการปฏิบัติ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หนังสือนิทานและภาพประกอบ
2. หนังสือภาพความรู้ที่เกี่ยวข้อง
3. สารานุกรมสำหรับเด็ก
4. ไร่ / นา / สวนเกษตร / แหล่งเกษตรกรรม
5. วิทยากรในชุมชน
6. เพลง / บทร้อง / คำคล้องจอง
7. website / CD rom สำหรับเด็กเรื่องวิถีชีวิตชาวไร่ การเพาะปลูก ธรรมชาติของสัตว์
8. สวนสัตว์
9. แหล่งเรียนรู้อื่นๆในชุมชน

การจัดสภาพแวดล้อม

1. จัดมุมเพาะเมล็ดถั่ว/งา หรือเมล็ดพืชชนิดอื่นๆ
2. จัดให้มีแปลงปลูกพืช / ทรายสัตว์เลี้ยง
3. มุมหนังสือมีเรื่องนิทาน เรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตเกษตรกร ธรรมชาติสัตว์ชนิดต่างๆ
4. มุมประดิษฐ์เครื่องเล่น เครื่องเขย่า ประดิษฐ์หุ่น หน้ากาก
5. ป้ายนิเทศแสดงสารนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็ก
6. ป้ายนิเทศ / สถานที่แสดงชิ้นงาน

7. มุมสะสมภาพ / เมล็ดพืช
8. เกมการศึกษาชุดเรียงลำดับการเจริญเติบโต เรียงลำดับเรื่องราวการเปรียบเทียบ จำแนก จัดหมวดหมู่ การแสดงความสัมพันธ์กัน

การควบคุมชั้นเรียน

1. ตกลงร่วมกันถึงการกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบและข้อปฏิบัติต่างๆของสมาชิกในการอยู่ร่วมกัน
2. มอบหมายผู้ดูแลมุมการเล่น
3. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกิจกรรมแต่ละครั้ง เช่น วันที่ไปทัศนศึกษา วันที่เชิญวิทยากรมาหรือวันที่มีกิจกรรมการประกอบอาหาร เป็นต้น
4. จัดแบ่งกลุ่มและให้กลุ่มจัดหน้าที่ของสมาชิกในการทำงานกลุ่ม
5. จัดประกวดผลงาน โดยให้มีคณะกรรมการจากการคัดเลือกของเด็ก
6. จัดให้มีการยกย่องให้กำลังใจผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี

บทบาทครู

1. ศึกษาข้อมูลต่างๆที่ชัดเจนและตรงกับความเป็นจริง
2. ศึกษาและเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
3. เตรียมหนังสือนิทาน / เพลง / บทกลอน ที่เกี่ยวข้อง
4. จัดทำสื่อที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรม
5. ติดต่อวิทยากรและแหล่งความรู้ โดยให้ข้อมูล ขอบเขต สาระ ที่ต้องการ
6. เตรียมสถานที่สำหรับการศึกษา ทดลอง ปฏิบัติ
7. ทำตารางรายชื่อผู้รับผิดชอบงานต่างๆ
8. จัดเตรียมงานที่ต้องทำล่วงหน้า เช่น การทดลองเพาะเมล็ด การทดลองประกอบอาหาร การทดลองประดิษฐ์สิ่งต่างๆเพื่อเป็นตัวอย่าง

เมื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้แล้ว ในการปฏิบัติจะนำไปสู่การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์และแผนการจัดประสบการณ์รายวัน ทั้งนี้จุดหมายของการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีทักษะการสืบค้นที่เกิดขึ้นไปพร้อมกับพัฒนาการด้านต่างๆ โดยยึดหลักการจัดประสบการณ์ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายและการวางแผนการเรียนรู้ กิจกรรมที่จัดต้องส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์สำคัญด้านต่างๆที่มีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ครูและเด็กร่วมกันปฏิบัติตามแผนที่กำหนด และผลของการทำกิจกรรมสามารถนำมาใช้หรือบอกถึงการนำไปใช้ได้

สำหรับตัวอย่างหน่วยนิทานยายกับตา และกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการฟังนิทาน เช่น การตั้งคำถาม การคาดคะเนคำตอบโดยใช้ประสบการณ์เดิม การแสวงหาคำตอบจากการสืบค้นด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้คำตอบ ทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการสืบค้น การบันทึกข้อมูล และเชื่อมโยง

ไปสู่การปฏิบัติอื่นๆ ดังนั้นแนวทางที่เสนอดังกล่าวจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะใช้จัดประสบการณ์ให้เด็ก
ทำให้เขาได้พัฒนาทักษะการสืบค้นและเป็นผู้ที่มีลักษณะของการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตามจุดหมายของการศึกษา
ปฐมวัยต่อไป

.....